

แบบฝึกหัด: การแก้โจทย์ปัญหา การเคลื่อนที่แบบตรง

เล่มที่ 3

อัตราเร็วและความเร็ว

รายวิชาฟิสิกส์ 1 รหัสวิชา ว30201 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

นางสุภาพร สิงห์สินธร

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ: ครูชำนาญการ

โรงเรียนทรัพย์อุดมวิทยา อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20

คำนำ

แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหา หน่วยการเรียนรู้ การเคลื่อนที่แนวตรง เล่ม 3 เรื่อง อัตราเร็วและความเร็ว ซึ่งประกอบด้วยข้อบข่ายเนื้อหา เกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างระยะทางกับเวลา การกระจัดกับเวลา และการคำนวณหาอัตราเร็วและความเร็ว จัดทำขึ้นเพื่อใช้เสริมประสบการณ์การเรียนรู้วิชาฟิสิกส์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเน้นเนื้อหาที่เป็นการฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหา สอดแทรกรูปภาพ และสรุปเนื้อหาที่อ่านเข้าใจง่าย ตามที่ผู้เขียนเห็นว่าสำคัญ เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าการศึกษาที่นักเรียนจะแก้โจทย์ปัญหาให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้เรียนต้องมุ่งมั่น มีหลักในการคิดคำนวณ และฝึกทักษะโจทย์หลายๆ แบบ ซ้ำหลายๆ ครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้โจทย์ปัญหาได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง แบบฝึกทักษะเล่มนี้ได้ผ่านการทดลองใช้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นนวัตกรรมทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางฟิสิกส์

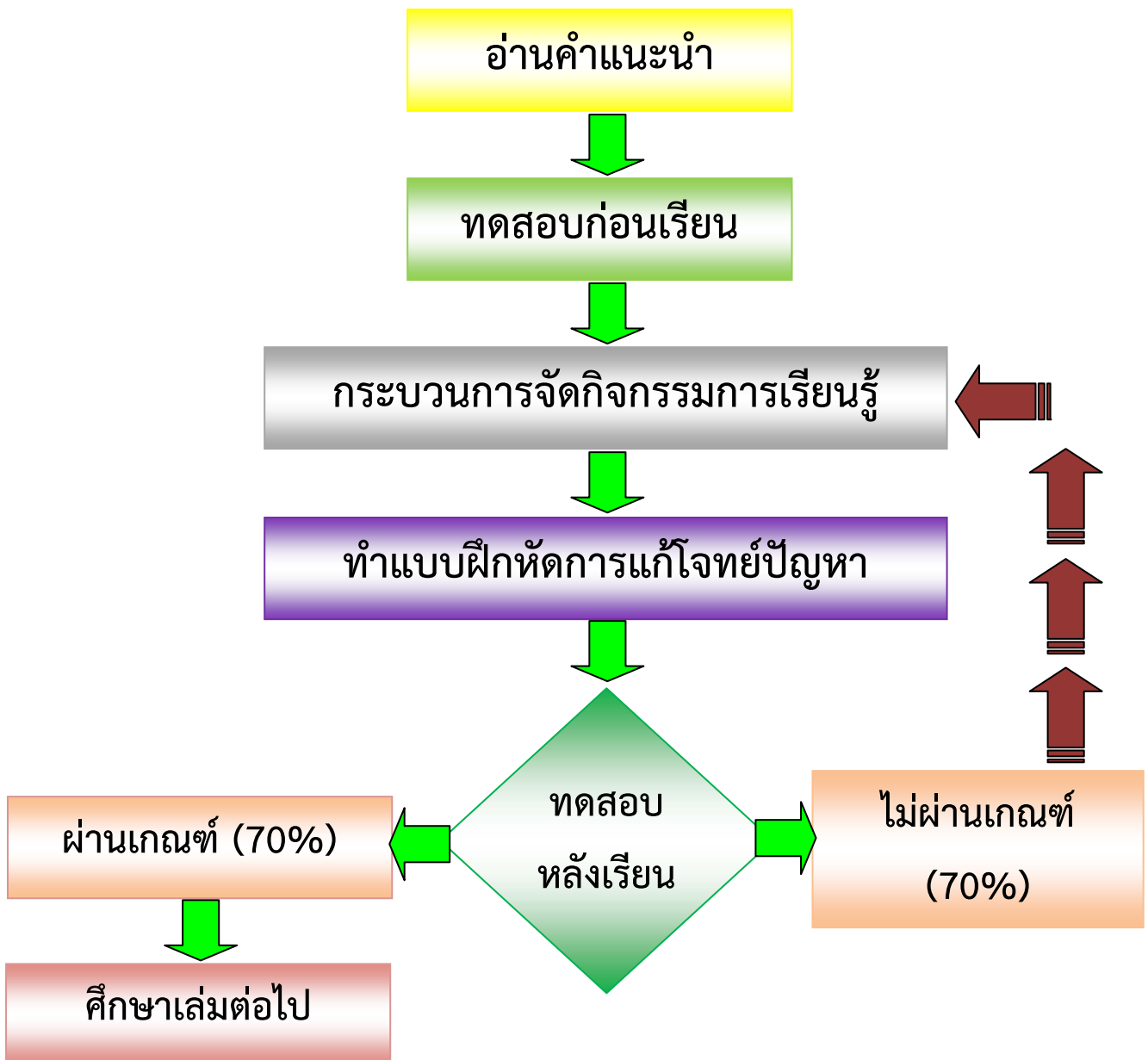
ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหา หน่วยการเรียนรู้ การเคลื่อนที่แนวตรง เล่ม 3 เรื่อง อัตราเร็วและความเร็ว จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนที่ต้องการฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหา รู้หลักการในการแก้โจทย์ปัญหา เพื่อเป็นพื้นฐานและเป็นประโยชน์ในการฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาในเรื่องอื่นๆ ของวิชาฟิสิกส์ต่อไป

สุภาพร สิงหนลินธ

สารบัญ

	หน้า
ลำดับชั้นการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหา	1
คำแนะนำในการใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหา	2
จุดประสงค์การเรียนรู้	3
แบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง อัตราเร็วและความเร็ว	4
สาระสำคัญ	6
ใบความรู้ เรื่อง อัตราเร็วและความเร็ว	7
ขั้นตอนการแก้โจทย์ปัญหา	11
ตัวอย่างการแก้โจทย์ปัญหา	12
เกณฑ์การให้คะแนนแบบฝึกทักษะ	19
แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหา	20
แบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง อัตราเร็วและความเร็ว	24
บรรณานุกรม	26
ภาคผนวก	27
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง อัตราเร็วและความเร็ว	28
เฉลยแบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหา	29
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง อัตราเร็วและความเร็ว	34
แบบบันทึกคะแนน	35

ลำดับชั้นการเรียนรู้
โดยใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหา

คำแนะนำในการใช้ แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหา

แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาการเคลื่อนที่แนวตรง เป็นเอกสารที่ใช้ประกอบการเรียนที่นักเรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง ให้นักเรียนอ่านคำแนะนำ ทำตามคำชี้แจงแต่ละขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบ นักเรียนจะได้รับความรู้อย่างครบถ้วนโดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ทราบว่าเมื่อจบแบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาแต่ละเล่มแล้ว นักเรียนสามารถเรียนรู้อะไรได้บ้าง
2. ทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อให้รู้ว่ามีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษามากน้อยเพียงใด
3. ศึกษาสาระสำคัญ ใบความรู้ ขั้นตอนการแก้ปัญหา และทำแบบฝึกทักษะการแก้ปัญหาตามที่กำหนดไว้ ซึ่งจะเป็นแนวทางนำไปสู่การเรียนและเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น
4. ทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจอีกครั้ง
5. นักเรียนแต่ละคนต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ไม่เปิดดูเฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน เฉลยแบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหา และเฉลยแบบทดสอบหลังเรียน ก่อนที่จะปฏิบัติตามขั้นตอน
6. ถ้านักเรียนและผู้สนใจต้องการข้อมูลหรือเนื้อหาเพิ่มเติมจากแบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทั้งหมด สามารถค้นคว้าได้จากบรรณานุกรมที่ให้ไว้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความแตกต่างระหว่างอัตราเร็วและความเร็วได้
2. อธิบายอัตราเร็ว อัตราเร็วเฉลี่ย อัตราเร็วขณะหนึ่ง ความเร็ว ความเร็วเฉลี่ย และความเร็วขณะหนึ่งได้
3. คำนวณค่าอัตราเร็ว และความเร็วเมื่อกำหนดสถานการณ์ให้ได้

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง อัตราเร็วและความเร็ว

คำชี้แจง 1. ข้อสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ

2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด แล้วกากบาท (x) ลงในกระดาษคำตอบ

1. เรือเร็วลำหนึ่งแล่นไปทางทิศเหนือเป็นระยะทาง 30 กิโลเมตร ในเวลา 40 นาที หลังจากนั้นก็แล่นไปทางทิศตะวันออกอีก 30 กิโลเมตร ในเวลา 20 นาที อัตราเร็วเฉลี่ยของเรือลำนี้เป็นเท่าใด

ก. $30\sqrt{2}$ กิโลเมตรต่อชั่วโมง

ข. $45\sqrt{5}$ กิโลเมตรต่อชั่วโมง

ค. 60.0 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

ง. 67.5 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

2. รถยนต์คันหนึ่ง เคลื่อนที่ด้วยอัตราเร็วคงที่ 10 เมตรต่อวินาที เป็นเวลา 10 วินาที ต่อมารถยนต์เคลื่อนที่ด้วยอัตราเร็วคงที่ 40 เมตรต่อวินาที เป็นระยะทาง 200 เมตร จงหาอัตราเร็วเฉลี่ยของรถยนต์คันนี้

ก. 5 เมตรต่อวินาที

ข. 10 เมตรต่อวินาที

ค. 20 เมตรต่อวินาที

ง. 30 เมตรต่อวินาที

3. ชายคนหนึ่งวิ่งด้วยอัตราเร็วคงตัว 4 เมตรต่อวินาที ได้ระยะทาง 200 เมตร แล้วเดินด้วยอัตราเร็วคงตัว 3 เมตรต่อวินาที อีก 60 เมตร อัตราเร็วเฉลี่ยของชายคนนี้เป็นกี่เมตรต่อวินาที

ก. 2.7

ข. 3.7

ค. 50

ง. 160

4. ที่น้ำซ้อมวิ่งรอบสนามซึ่งมีความยาวเส้นรอบวง 400 เมตร ครบ 3 รอบใช้เวลา 50 วินาที จงหาอัตราเร็วเฉลี่ย และความเร็วเฉลี่ย ตามลำดับ

ก. 10 , 0

ข. 0 , 10

ค. 10 , 10

ง. 0 , 0

5. รถประจำทางวิ่งวนเป็นวงกลมได้ระยะทาง 500 เมตร ได้ 1 รอบพอดี ใช้เวลา 100 วินาที ได้ความเร็วและอัตราเร็วมีค่ากี่เมตรต่อวินาที ตามลำดับ

ก. 0 , 0

ข. 0 , 5

ค. 5 , 0

ง. 5 , 5

6. นักกรีฑาคนหนึ่งวิ่งทางตรงเป็นระยะ 100 เมตร ใช้เวลา 8 วินาที แล้ววิ่งกลับทางเดิมเป็นระยะ 40 เมตร ใช้เวลา 4 วินาที จงหาอัตราเร็วเฉลี่ยของนักกรีฑาคนนี้

ก. 11.7 เมตรต่อวินาที

ข. 9.7 เมตรต่อวินาที

ค. 6.4 เมตรต่อวินาที

ง. 5.4 เมตรต่อวินาที

7. จากข้อ 6 จงหาว่านักกรีฑาคนนี้มีความเร็วเฉลี่ยเท่าใด

ก. 5 เมตรต่อวินาที

ข. 7 เมตรต่อวินาที

ค. 9 เมตรต่อวินาที

ง. 11 เมตรต่อวินาที

8. ฟีนโนวิ่งเป็นเส้นตรงด้วยความเร็ว 5 เมตรต่อวินาที ได้ทาง 100 เมตร แล้วจึงวิ่งต่อด้วยความเร็ว 10 เมตรต่อวินาที ได้ทาง 50 เมตร จงหาความเร็วเฉลี่ยของการวิ่งของฟีนโน

ก. 4 เมตรต่อวินาที

ข. 5 เมตรต่อวินาที

ค. 6 เมตรต่อวินาที

ง. 7 เมตรต่อวินาที

9. วัตถุหนึ่งเคลื่อนที่เป็นเส้นตรงด้วยความเร็ว 5 เมตรต่อวินาที ได้ทาง 100 เมตร แล้วเปลี่ยนความเร็วเป็น 10 เมตรต่อวินาที ได้ทาง 50 เมตร จงหาความเร็วเฉลี่ยของวัตถุนี้

ก. 3 เมตรต่อวินาที

ข. 4 เมตรต่อวินาที

ค. 5 เมตรต่อวินาที

ง. 6 เมตรต่อวินาที

10. บอลลูกสามารถบังคับให้เคลื่อนที่ขึ้นลงในแนวดิ่ง โดยให้ลงในแนวดิ่งด้วยความเร็ว 4 เมตรต่อวินาที ได้ระยะทาง 80 เมตร แล้วลงไปด้วยความเร็ว 3 เมตรต่อวินาที ได้ระยะทาง 30 เมตร แล้วบังคับให้ขึ้นในแนวเดิมด้วยความเร็ว 5 เมตรต่อวินาที ได้ระยะทาง 100 เมตร จงหาขนาดความเร็วเฉลี่ยของบอลลูกนี้

ก. 4.20 เมตรต่อวินาที

ข. 2.20 เมตรต่อวินาที

ค. 1.20 เมตรต่อวินาที

ง. 0.20 เมตรต่อวินาที

สาระสำคัญ

อัตราเร็ว (Speed) หมายถึง ระยะทางที่วัตถุเคลื่อนที่ได้ในหนึ่งหน่วยเวลา เป็นปริมาณสเกลาร์ เพราะมีเฉพาะขนาดเพียงอย่างเดียว เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ “ v ” มีหน่วยเป็นเมตรต่อวินาที(m/s)

$$v = \frac{s}{t}$$

ความเร็ว (Velocity) หมายถึง การกระจัดในหนึ่งหน่วยเวลา เป็นปริมาณเวกเตอร์ และมีทิศไปทางเดียวกับทิศของการกระจัด เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ “ $\vec{v}$ ” มีหน่วยเป็นเมตรต่อวินาที(m/s)

$$\vec{v} = \frac{\vec{s}}{t}$$

(แหล่งที่มา : http://www.myfirstbrain.com/student_view.aspx?ID=75338)

ไปศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับ
อัตราเร็ว ความเร็ว กันนะคะ

ใบความรู้

เรื่อง อัตราเร็วและความเร็ว

อัตราเร็ว (Speed) หมายถึง ระยะทางที่วัตถุเคลื่อนที่ได้ในหนึ่งหน่วยเวลา เป็นปริมาณ สเกลาร์ เพราะมีเฉพาะขนาดเพียงอย่างเดียว เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ “ v ” มีหน่วยเป็น เมตรต่อวินาที(m/s) แยกพิจารณาได้ 2 ชนิด คือ

อัตราเร็วเฉลี่ย (Average Speed) หมายถึง อัตราส่วนระหว่างระยะทางที่เคลื่อนที่ได้กับช่วงเวลาที่ใช้ในการเคลื่อนที่ เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ “ v_{av} ”

$$\text{อัตราเร็วเฉลี่ย} = \frac{\text{ระยะทางที่เคลื่อนที่ได้}}{\text{ช่วงเวลาที่ใช้}}$$

$$v_{av} = \frac{s}{t}$$

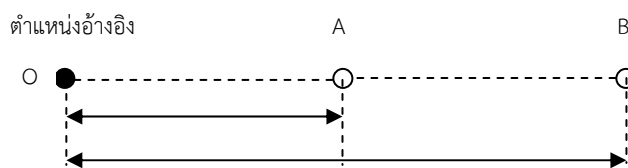
เมื่อ v_{av} คือ อัตราเร็วเฉลี่ย มีหน่วยเป็น เมตรต่อวินาที(m/s)

s คือ ระยะทางที่เคลื่อนที่ได้ มีหน่วยเป็น เมตร(m)

t คือ ช่วงเวลาที่ใช้ มีหน่วยเป็น วินาที(s)

อัตราเร็วขณะหนึ่ง (Instantaneous Speed) หมายถึง อัตราเร็วเฉลี่ยของการเคลื่อนที่ในช่วงเวลาสั้นๆ จนใกล้ศูนย์ ณ เวลานั้น หรือตำแหน่งนั้น เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ “ v_t ”

การอธิบายความหมายของอัตราเร็วเฉลี่ย และอัตราเร็วขณะหนึ่งโดยใช้แผนภาพ

จากรูป แสดงการเคลื่อนที่ของวัตถุในแนวเส้นตรง ไปทางเดียวไม่มีการย้อนกลับ

กำหนดให้ จุด O แทนตำแหน่งอ้างอิง

จุด A แทนจุดเริ่มต้นการเคลื่อนที่ซึ่งห่างจากตำแหน่งอ้างอิงเท่ากับ s_1 ณ เวลา t_1

จุด B แทนจุดสิ้นสุดการเคลื่อนที่ซึ่งห่างจากตำแหน่งอ้างอิงเท่ากับ s_2 ณ เวลา t_2

ระยะทางทั้งหมดของการเคลื่อนที่จะเท่ากับ $s_2 - s_1$ หรือถูกเขียนแทนด้วย “ Δs ”

ช่วงเวลาทั้งหมดที่ใช้ในการเคลื่อนที่จะเท่ากับ $t_2 - t_1$ หรือถูกเขียนแทนด้วย “ Δt ”

แสดงว่า อัตราเร็วเฉลี่ยของการเคลื่อนที่จากจุด A ไป จุด B สามารถหาได้จาก

$$v_{av} = \frac{s_2 - s_1}{t_2 - t_1} = \frac{\Delta s}{\Delta t}$$

และอัตราเร็วขณะหนึ่ง สามารถหาได้จาก $v_t = \frac{\Delta s}{\Delta t}$ เมื่อ Δt เข้าใกล้ศูนย์

ความเร็ว (Velocity) หมายถึง การกระจัดในหนึ่งหน่วยเวลา เป็นปริมาณเวกเตอร์ และมีทิศไปทางเดียวกับทิศของการกระจัด เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ “ $\vec{v}$ ” มีหน่วยเป็น เมตรต่อวินาที(m/s)

แยกพิจารณาได้ 2 ชนิด คือ

ความเร็วเฉลี่ย (Average Velocity) หมายถึง อัตราส่วนระหว่างการกระจัดกับช่วงเวลาที่ใช้ในการเคลื่อนที่ เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ “ $\vec{v}_{av}$ ”

$$\text{ความเร็วเฉลี่ย} = \frac{\text{การกระจัด}}{\text{ช่วงเวลาที่ใช้}}$$

$$\vec{v}_{av} = \frac{\vec{s}}{t}$$

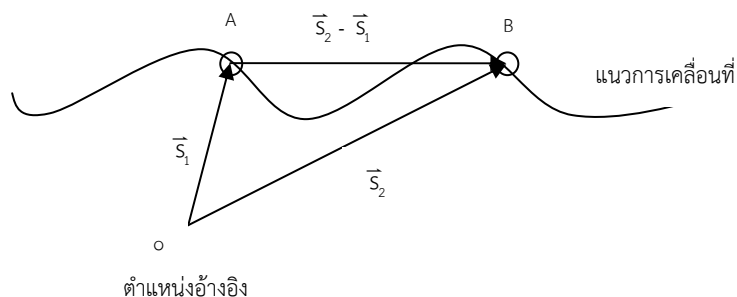
เมื่อ $\vec{v}_{av}$ คือ ความเร็วเฉลี่ย มีหน่วยเป็น เมตรต่อวินาที(m/s)

$\vec{s}$ คือ การกระจัด มีหน่วยเป็น เมตร(m)

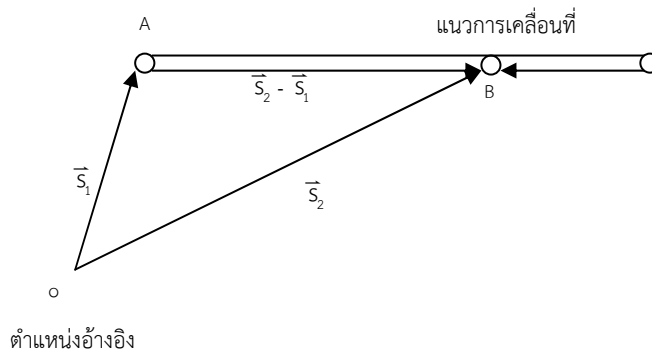
t คือ ช่วงเวลาที่ใช้ มีหน่วยเป็น วินาที(s)

ความเร็วขณะหนึ่ง (Instantaneous Velocity) หมายถึง ความเร็วเฉลี่ยในช่วงเวลาสั้นๆ จนใกล้ศูนย์ ณ เวลานั้น หรือตำแหน่งนั้น เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ “ $\vec{v}_t$ ”

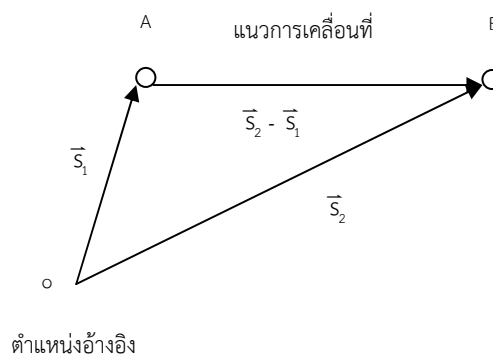
การอธิบายความหมายของความเร็วเฉลี่ย และความเร็วขณะหนึ่งโดยใช้แผนภาพ

จากรูป แสดงการเคลื่อนที่ของวัตถุในแนวการเคลื่อนที่เป็นเส้นโค้ง

จากรูป แสดงการเคลื่อนที่ของวัตถุในแนวการเคลื่อนที่เป็นเส้นตรงที่มีการย้อนกลับ

จากรูป แสดงการเคลื่อนที่ของวัตถุในแนวการเคลื่อนที่เป็นเส้นตรงไปทางเดียวตลอด กำหนดให้ จุด o แทนตำแหน่งอ้างอิง

จุด A แทนจุดเริ่มต้นการเคลื่อนที่ที่มีการกระจัดเทียบกับตำแหน่งอ้างอิง ณ เวลา t_1

จุด B แทนจุดสิ้นสุดการเคลื่อนที่ที่มีการกระจัดเทียบกับตำแหน่งอ้างอิง ณ เวลา t_2

การกระจัดของการเคลื่อนที่จะเท่ากับ $\vec{s}_2 - \vec{s}_1$ หรือถูกเขียนแทนด้วย “ $\Delta \vec{s}$ ”

ช่วงเวลาทั้งหมดที่ใช้ในการเคลื่อนที่เท่ากับ $t_2 - t_1$ หรือถูกเขียนแทนด้วย “ Δt ”

แสดงว่า ความเร็วเฉลี่ยของการเคลื่อนที่จากจุด A ไป จุด B สามารถหาได้จาก

$$\vec{v}_{av} = \frac{\vec{s}_2 - \vec{s}_1}{t_2 - t_1} = \frac{\Delta \vec{s}}{\Delta t}$$

และ ความเร็วขณะหนึ่ง สามารถหาได้จาก

$$\vec{v}_t = \frac{\Delta \vec{s}}{\Delta t}$$

เมื่อ Δt เข้าใกล้ศูนย์

ข้อสังเกต

ถ้าวัตถุเคลื่อนที่ด้วยอัตราเร็วคงที่แล้วอัตราเร็วเฉลี่ย อัตราเร็วขณะหนึ่งจะมีค่าเท่ากับอัตราเร็วคงที่นั้น
ทิศทางของ $\vec{v}_{av}$ จะมีทิศทางเดียวกับ $\Delta\vec{r}$ หรือ $\vec{r}$ (การกระจัดที่เปลี่ยนไปหรือการกระจัดลัพธ์)

เสมอ

ถ้าวัตถุเคลื่อนที่ด้วยความเร็วคงที่แล้ว ความเร็วเฉลี่ย ความเร็วขณะหนึ่ง จะมีค่าเท่ากับความเร็ว
คงที่นั้น

จบเนื้อหาแล้ว ไปศึกษาตัวอย่าง
การแก้โจทย์ปัญหากันต่อเลย

ขั้นตอนการแก้โจทย์ปัญหา

- เขียนรูปจากโจทย์
- บอกสิ่งที่โจทย์กำหนด ในรูปของสัญลักษณ์
- บอกสิ่งที่โจทย์ให้หา ในรูปของสัญลักษณ์

- เลือกสมการที่สัมพันธ์กับสิ่งที่โจทย์กำหนด และให้หา

- แก้สมการโดยใช้ขั้นตอนทางคณิตศาสตร์

- ตรวจสอบความถูกต้องแล้วตอบคำถามทวนโจทย์

ตัวอย่าง
การแก้โจทย์ปัญหา

ตัวอย่าง 1 เด็กคนหนึ่งวิ่ง 400 เมตร รอบสนามวงกลมครบหนึ่งรอบ ใช้เวลา 1.5 นาที จงหา

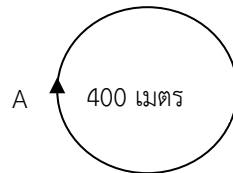
- ก. อัตราเร็วเฉลี่ย
- ข. ความเร็วเฉลี่ย

วิธีทำ

ขั้นที่ 1 เข้าใจปัญหา

- เขียนรูปจากโจทย์

เดินครบ 1 รอบ

- โจทย์กำหนด $s = 400$ เมตร , $\vec{s} = 0$ (เคลื่อนที่ครบ 1 รอบพอดี)

$$t = 1.5 \text{ นาที} = 1.5 \times 60 = 90 \text{ วินาที}$$

- โจทย์ให้หา ก) v_{av}

$$\text{ข) } \vec{v}_{av}$$

ขั้นที่ 2 วางแผนแก้ปัญหา

- สมการ ก) $v_{av} = \frac{s}{t}$

$$\text{ข) } \vec{v}_{av} = \frac{\vec{s}}{t}$$

- แทนค่า ก) $v_{av} = \frac{400}{90}$

$$\text{ข) } \vec{v}_{av} = \frac{0}{90}$$

ขั้นที่ 3 ดำเนินการแก้ปัญหา

- แก้สมการ ก) $v_{av} = \frac{400}{90} = 4.4 \text{ m/s}$

$$\text{ข) } \vec{v}_{av} = \frac{0}{90} = 0$$

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบคำตอบ

- คำตอบ คือ ก) อัตราเร็วเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 4.4 เมตร/วินาที
ข) ความเร็วเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0

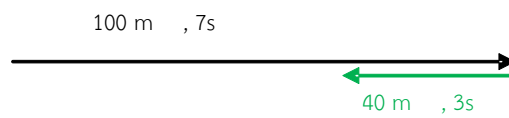
ตัวอย่าง 2 นักกรีฑาคนหนึ่งวิ่งทางตรงเป็นระยะ 100 เมตร ใช้เวลา 7 วินาที แล้ววิ่งกลับทางเดิมเป็นระยะ 40 เมตร ใช้เวลา 3 วินาที จึงหยุดจงหา

- ก. อัตราเร็วเฉลี่ย
- ข. ความเร็วเฉลี่ย

วิธีทำ

ขั้นที่ 1 เข้าใจปัญหา

- เขียนรูปจากโจทย์

- โจทย์กำหนด $s_1 = 100 \text{ m}$, $t_1 = 7 \text{ s}$, $s_2 = 40 \text{ m}$, $t_2 = 3 \text{ s}$

- โจทย์ให้หา
  - ก) v_{av}
  - ข) $\vec{v}_{av}$

ขั้นที่ 2 วางแผนแก้ปัญหา

- สมการ   ก) $v_{av} = \frac{\Delta s}{\Delta t} = \frac{s_1 + s_2}{t_1 + t_2}$

ข) $\vec{v}_{av} = \frac{\Delta \vec{s}}{\Delta t} = \frac{\vec{s}_1 - \vec{s}_2}{t_1 + t_2}$

- แทนค่า   ก) $v_{av} = \frac{100 + 40}{7 + 3}$

ข) $\vec{v}_{av} = \frac{100 - 40}{7 + 3}$

ขั้นที่ 3 ดำเนินการแก้ปัญหา

- แก้สมการ   ก) $v_{av} = \frac{100 + 40}{7 + 3}$

$$v_{av} = \frac{140}{10}$$
$$v_{av} = 14 \text{ m/s}$$

ข) $\bar{v}_{av} = \frac{100 - 40}{7 + 3}$

$$\bar{v}_{av} = \frac{60}{10}$$
$$\bar{v}_{av} = 6 \text{ m/s}$$

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบคำตอบ

- คำตอบ คือ   ก) อัตราเร็วเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 14 เมตร/วินาที และ
                          ข) ความเร็วเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 6 เมตร/วินาที

ตัวอย่าง 3 รถยนต์คันหนึ่งวิ่งได้ระยะทาง 400 เมตร ในเวลา 25 วินาที แล้ววิ่งต่อไปอีก 5 วินาที ด้วยอัตราเร็ว 36 กิโลเมตร/ชั่วโมง อัตราเร็วเฉลี่ยของรถยนต์คันนี้เป็นกี่เมตร/วินาที

วิธีทำ

ขั้นที่ 1 เข้าใจปัญหา

- เขียนรูปจากโจทย์

- โจทย์กำหนด $s_1 = 400 \text{ m}$, $t_1 = 25 \text{ s}$, $v_2 = 36 \text{ km/hr} = 36 \times \frac{5}{18} = 10 \text{ m/s}$
 $t_2 = 5 \text{ s}$
- โจทย์ให้หา v_{av}

ขั้นที่ 2 วางแผนแก้ปัญหา

- สมการ หา s_2 ก่อน จาก

$$v_2 = \frac{s_2}{t_2}$$

- แทนค่า $10 = \frac{s_2}{5}$

- หา v_{av} จาก

$$v_{av} = \frac{\Delta s}{\Delta t} = \frac{s_1 + s_2}{t_1 + t_2}$$

$$v_{av} = \frac{400 + s_2}{25 + 5}$$

ขั้นที่ 3 ดำเนินการแก้ปัญหา

- แก้สมการ $10 = \frac{s_2}{5}$

$$s_2 = 10 \times 5$$

$$s_2 = 50 \text{ m}$$

$$v_{av} = \frac{400 + s_2}{25 + 5}$$

$$v_{av} = \frac{400 + 50}{25 + 5}$$

$$v_{av} = \frac{450}{30}$$

$$v_{av} = 15 \text{ m/s}$$

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบคำตอบ

- คำตอบ คือ อัตราเร็วเฉลี่ยของรถยนต์คันนี้เป็น 15 เมตร/วินาที

เข้าใจแล้ว ไปทำแบบฝึกทักษะกันเลย

เกณฑ์การให้คะแนนแบบฝึกทักษะ

1. บอกสิ่งที่โจทย์กำหนดให้
  - 1.1 บอกสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ได้ถูกต้องทั้งหมด 1 คะแนน
  - 1.2 บอกสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ได้ถูกต้องแต่ไม่ครบ 0.5 คะแนน
  - 1.3 บอกสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ไม่ได้เลย 0 คะแนน
2. บอกสูตรที่ใช้
  - 2.1 บอกสูตรที่ใช้ได้ถูกต้อง 1 คะแนน
  - 2.2 บอกสูตรที่ใช้ไม่ถูกต้อง 0 คะแนน
3. การแทนค่าในสูตร
  - 3.1 แทนค่าในสูตรได้ถูกต้องครบถ้วน 2 คะแนน
  - 3.2 แทนค่าในสูตรได้ถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน 1 คะแนน
  - 3.3 แทนค่าในสูตรไม่ถูกต้องเลย 0 คะแนน
4. คำตอบ
  - 4.1 คำตอบถูกต้อง 1 คะแนน
  - 4.2 คำตอบไม่ถูกต้อง 0 คะแนน

แบบฝึกทักษะ
การแก้โจทย์ปัญหา

ข้อ 1 รถโดยสารคันหนึ่งวิ่งวนเป็นวงกลม ได้ระยะทาง 600 เมตร ครบ 1 รอบพอดี ใช้เวลา 100 วินาที รถคันนี้วิ่งด้วยอัตราเร็วและความเร็วเท่าใด

วิธีทำ

ขั้นที่ 1 เข้าใจปัญหา

- เขียนรูปจากโจทย์

- โจทย์กำหนด .....

- โจทย์ให้หา .....

ขั้นที่ 2 วางแผนแก้ปัญหา

- สมการ .....

- แทนค่า .....

ขั้นที่ 3 ดำเนินการแก้ปัญหา

- แก้สมการ .....

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบคำตอบ

- คำตอบ คือ .....

ข้อ 2 ชายคนหนึ่งเดินทางตรงเป็นระยะ 150 เมตร ใช้เวลา 20 วินาที จากนั้นเดินกลับทางเดิมเป็นระยะ 50 เมตร ใช้เวลา 5 วินาที จงหยุด จงหาอัตราเร็วเฉลี่ยและความเร็วเฉลี่ยของชายคนนี้

วิธีทำ

ขั้นที่ 1 เข้าใจปัญหา

- เขียนรูปจากโจทย์

- โจทย์กำหนด .....

- โจทย์ให้หา .....

ขั้นที่ 2 วางแผนแก้ปัญหา

- สมการ .....

- แทนค่า .....

ขั้นที่ 3 ดำเนินการแก้ปัญหา

- แก้สมการ .....

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบคำตอบ

- คำตอบ คือ .....

ข้อ 3 ชายคนหนึ่งวิ่ง 100 เมตร ด้วยอัตราเร็วคงตัว 5 เมตร/วินาที แล้วเดินด้วยอัตราเร็วคงตัว 2 เมตร/วินาที อีก 60 เมตร จงหาอัตราเร็วเฉลี่ย

วิธีทำ

ขั้นที่ 1 เข้าใจปัญหา

- เขียนรูปจากโจทย์

- โจทย์กำหนด .....

- โจทย์ให้หา .....

ขั้นที่ 2 วางแผนแก้ปัญหา

- สมการ .....

- แทนค่า .....

ขั้นที่ 3 ดำเนินการแก้ปัญหา

- แก้สมการ .....

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบคำตอบ

- คำตอบ คือ .....

แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง อัตราเร็วและความเร็ว

คำชี้แจง 1. ข้อสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ

2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด แล้วกากบาท (x) ลงในกระดาษคำตอบ

1. ชายคนหนึ่งวิ่งด้วยอัตราเร็วคงตัว 4 เมตรต่อวินาที ได้ระยะทาง 200 เมตร แล้วเดินด้วยอัตราเร็วคงตัว 3 เมตรต่อวินาที อีก 60 เมตร อัตราเร็วเฉลี่ยของชายคนนี้เป็นกี่เมตรต่อวินาที

ก. 2.7

ข. 3.7

ค. 50

ง. 160

2. รถยนต์คันหนึ่ง เคลื่อนที่ด้วยอัตราเร็วคงที่ 10 เมตรต่อวินาที เป็นเวลา 10 วินาที ต่อมาารถยนต์เคลื่อนที่ด้วยอัตราเร็วคงที่ 40 เมตรต่อวินาที เป็นระยะทาง 200 เมตร จงหาอัตราเร็วเฉลี่ยของรถยนต์คันนี้

ก. 5 เมตรต่อวินาที

ข. 10 เมตรต่อวินาที

ค. 20 เมตรต่อวินาที

ง. 30 เมตรต่อวินาที

3. เรือเร็วลำหนึ่งแล่นไปทางทิศเหนือเป็นระยะทาง 30 กิโลเมตร ในเวลา 40 นาที หลังจากนั้นก็แล่นไปทางทิศตะวันออกอีก 30 กิโลเมตร ในเวลา 20 นาที อัตราเร็วเฉลี่ยของเรือลำนี้เป็นเท่าใด

ก. $30\sqrt{2}$ กิโลเมตรต่อชั่วโมง

ข. $45\sqrt{5}$ กิโลเมตรต่อชั่วโมง

ค. 60.0 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

ง. 67.5 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

4. นักกรีฑาคนหนึ่งวิ่งทางตรงเป็นระยะ 100 เมตร ใช้เวลา 8 วินาที แล้ววิ่งกลับทางเดิมเป็นระยะ 40 เมตร ใช้เวลา 4 วินาที จงหยุด จงหาอัตราเร็วเฉลี่ยของนักกรีฑาคนนี้

ก. 11.7 เมตรต่อวินาที

ข. 9.7 เมตรต่อวินาที

ค. 6.4 เมตรต่อวินาที

ง. 5.4 เมตรต่อวินาที

5. จากข้อ 4 จงหาว่านักกรีฑาคนนี้มีความเร็วเฉลี่ยเท่าใด

ก. 5 เมตรต่อวินาที

ข. 7 เมตรต่อวินาที

ค. 9 เมตรต่อวินาที

ง. 11 เมตรต่อวินาที

6. รถประจำทางวิ่งวนเป็นวงกลมได้ระยะทาง 500 เมตร ได้ 1 รอบพอดี ใช้เวลา 100 วินาที ได้ความเร็วและอัตราเร็วมีค่ากี่เมตรต่อวินาที ตามลำดับ

ก. 0 , 0

ข. 0 , 5

ค. 5 , 0

ง. 5 , 5

7. ที่น้ำซ้อมวิ่งรอบสนามซึ่งมีความยาวเส้นรอบวง 400 เมตร ครบ 3 รอบใช้เวลา 50 วินาที จงหาอัตราเร็วเฉลี่ย และความเร็วเฉลี่ย ตามลำดับ

ก. 10 , 0

ข. 0 , 10

ค. 10 , 10

ง. 0 , 0

8. ฟีน้องวิ่งเป็นเส้นตรงด้วยความเร็ว 5 เมตรต่อวินาที ได้ทาง 100 เมตร แล้วจึงวิ่งต่อด้วยความเร็ว 10 เมตรต่อวินาที ได้ทาง 50 เมตร จงหาความเร็วเฉลี่ยของการวิ่งของฟีน้อง

ก. 4 เมตรต่อวินาที

ข. 5 เมตรต่อวินาที

ค. 6 เมตรต่อวินาที

ง. 7 เมตรต่อวินาที

9. บอลลูกสามารถบังคับให้เคลื่อนที่ขึ้นลงในแนวตั้ง โดยให้ลงในแนวตั้งด้วยความเร็ว 4 เมตรต่อวินาที ได้ระยะทาง 80 เมตร แล้วลงไปด้วยความเร็ว 3 เมตรต่อวินาที ได้ระยะทาง 30 เมตร แล้วบังคับให้ขึ้นในแนวเดิมด้วยความเร็ว 5 เมตรต่อวินาที ได้ระยะทาง 100 เมตร จงหาขนาดความเร็วเฉลี่ยของบอลลูกนี้

ก. 4.20 เมตรต่อวินาที

ข. 2.20 เมตรต่อวินาที

ค. 1.20 เมตรต่อวินาที

ง. 0.20 เมตรต่อวินาที

10. วัตถุหนึ่งเคลื่อนที่เป็นเส้นตรงด้วยความเร็ว 5 เมตรต่อวินาที ได้ทาง 100 เมตร แล้วเปลี่ยนความเร็วเป็น 10 เมตรต่อวินาที ได้ทาง 50 เมตร จงหาความเร็วเฉลี่ยของวัตถุนี้

ก. 3 เมตรต่อวินาที

ข. 4 เมตรต่อวินาที

ค. 5 เมตรต่อวินาที

ง. 6 เมตรต่อวินาที

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือครูสาระการเรียนรู้พื้นฐานและเพิ่มเติม ฟิสิกส์ เล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว , 2546.

กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติม ฟิสิกส์ เล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว , 2554.

จรรย์ มุระตะ. คู่มือเรียนรู้ด้วยตนเอง(Self Study) ฟิสิกส์ เล่ม 1 ม.4 – 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิพนธ์ , 2555.

จารึก สุวรรณรัตน์. วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม(ฟิสิกส์) ช่วงชั้นที่ 4(ม.4 – ม.6) ชุดกลศาสตร์.

กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาสน์ การพิมพ์.

จักรินทร์ วรรณโพธิ์กลาง. ฟิสิกส์ ม.4 เล่ม 1. กรุงเทพฯ : เรืองแสงการพิมพ์ , 2546.

ช่วง ทมทิตชงค์ และคณะ. ฟิสิกส์ ม.4 – 6 เล่ม 1 (รายวิชาเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ : ไทเนรมิตกิจ

อินเตอร์ โปรเกรสชิฟ จำกัด , 2554.

ณัฐภัสสร เหล่าเนตร์. สรุปเข้มฟิสิกส์พื้นฐานและเพิ่มเติม ม.4. กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด , 2552

นิรันดร์ สุวรรณ์. ฟิสิกส์ ม.4 เล่ม 1 – 2. กรุงเทพฯ : ธนัชการพิมพ์ , 2546.

ภาคผนวก

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน
เรื่อง อัตราเร็วและความเร็ว

ข้อ	เฉลย
1	ค
2	ค
3	ข
4	ก
5	ข
6	ก
7	ก
8	ค
9	ง
10	ง

เฉลยแบบฝึกทักษะ
การแก้โจทย์ปัญหา

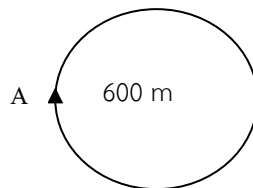
ข้อ 1 รถโดยสารคันหนึ่งวิ่งวนเป็นวงกลม ได้ระยะทาง 600 เมตร ครบ 1 รอบพอดี ใช้เวลา 100 วินาที รถคันนี้วิ่งด้วยอัตราเร็วและความเร็วเท่าใด

วิธีทำ

ขั้นที่ 1 เข้าใจปัญหา

- เขียนรูปจากโจทย์

ครบ 1 รอบพอดี

- โจทย์กำหนด $s = 600 \text{ m}$, $\vec{s} = 0$ (ครบ 1 รอบพอดี), $t = 100 \text{ s}$

- โจทย์ให้หา v และ $\vec{v}$

ขั้นที่ 2 วางแผนแก้ปัญหา

- สมการ $v = \frac{s}{t}$

$$\vec{v} = \frac{\vec{s}}{t}$$

- แทนค่า $v = \frac{600}{100}$

$$\vec{v} = \frac{0}{100}$$

ขั้นที่ 3 ดำเนินการแก้ปัญหา

- แก้สมการ $v = \frac{600}{100} = 6 \text{ m/s}$

$$\vec{v} = \frac{0}{100} = 0$$

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบคำตอบ

- คำตอบ คือ อัตราเร็วของรถคันนี้เป็น 6 เมตร/วินาที และความเร็วของรถคันนี้เป็น 0

ข้อ 2 ชายคนหนึ่งเดินทางตรงเป็นระยะ 150 เมตร ใช้เวลา 20 วินาที จากนั้นเดินกลับทางเดิมเป็นระยะ 50 เมตร ใช้เวลา 5 วินาที จงหาค่าอัตราเร็วเฉลี่ยและความเร็วเฉลี่ยของชายคนนี้

วิธีทำ

ขั้นที่ 1 เข้าใจปัญหา

- เขียนรูปจากโจทย์

- โจทย์กำหนด $s_1 = 150 \text{ m}$, $t_1 = 20 \text{ s}$, $s_2 = 50 \text{ m}$, $t_2 = 5 \text{ s}$

- โจทย์ให้หา v_{av} และ $\vec{v}_{av}$

ขั้นที่ 2 วางแผนแก้ปัญหา

- สมการ
$$v_{av} = \frac{\Delta s}{\Delta t} = \frac{s_1 + s_2}{t_1 + t_2} \quad \left| \quad \vec{v}_{av} = \frac{\Delta \vec{s}}{\Delta t} = \frac{\vec{s}_1 - \vec{s}_2}{t_1 + t_2} \right.$$

- แทนค่า
$$v_{av} = \frac{150 + 50}{20 + 5} \quad \left| \quad \vec{v}_{av} = \frac{150 - 50}{20 + 5} \right.$$

ขั้นที่ 3 ดำเนินการแก้ปัญหา

- แก้สมการ
$$v_{av} = \frac{150 + 50}{20 + 5} = \frac{200}{25} = 8 \text{ m/s}$$
- $$\vec{v}_{av} = \frac{150 - 50}{20 + 5} = \frac{100}{25} = 4 \text{ m/s}$$

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบคำตอบ

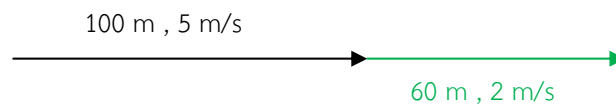
- คำตอบ คือ อัตราเร็วเฉลี่ยของชายคนนี้เป็น 8 เมตร/วินาที และ ความเร็วเฉลี่ยของชายคนนี้เป็น 4 เมตร/วินาที

ข้อ 3 ชายคนหนึ่งวิ่ง 100 เมตร ด้วยอัตราเร็วคงตัว 5 เมตร/วินาที แล้วเดินด้วยอัตราเร็วคงตัว 2 เมตร/วินาที อีก 60 เมตร จงหาอัตราเร็วเฉลี่ย

วิธีทำ

ขั้นที่ 1 เข้าใจปัญหา

- เขียนรูปจากโจทย์

- โจทย์กำหนด $s_1 = 100 \text{ m}$, $v_1 = 5 \text{ m/s}$, $s_2 = 60 \text{ m}$, $v_2 = 2 \text{ m/s}$

- โจทย์ให้หา v_{av}

ขั้นที่ 2 วางแผนแก้ปัญหา

- สมการ หา t_1 และ t_2 ก่อน จาก

$$v_1 = \frac{s_1}{t_1} \quad \text{และ} \quad v_2 = \frac{s_2}{t_2}$$

- แทนค่า $5 = \frac{100}{t_1}$, $2 = \frac{60}{t_2}$

- หาอัตราเร็วเฉลี่ยจาก

$$v_{av} = \frac{\Delta s}{\Delta t} = \frac{s_1 + s_2}{t_1 + t_2}$$

$$v_{av} = \frac{100 + 60}{t_1 + t_2}$$

ขั้นที่ 3 ดำเนินการแก้ปัญหา

- แก้สมการ $5 = \frac{100}{t_1}$
 $t_1 = \frac{100}{5} = 20 \text{ s}$
 $2 = \frac{60}{t_2}$

$$t_2 = \frac{60}{2} = 30 \text{ s}$$

$$v_{av} = \frac{100 + 60}{20 + 30}$$

$$v_{av} = \frac{160}{50} = 3.2 \text{ m/s}$$

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบคำตอบ

- คำตอบ คือ อัตราเร็วเฉลี่ยของชายคนนี้เป็น 3.2 เมตร/วินาที

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน
เรื่อง อัตราเร็วและความเร็ว

ข้อ	เฉลย
1	ข
2	ค
3	ค
4	ก
5	ก
6	ข
7	ก
8	ค
9	ง
10	ง

แบบบันทึกคะแนน

ชื่อ - สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

	คะแนนเต็ม (คะแนน)	คะแนนที่ได้ (คะแนน)
ทดสอบก่อนเรียน	10	
แบบฝึกทักษะ		
ข้อที่ 1	5	
ข้อที่ 2	5	
ข้อที่ 3	5	
รวมแบบฝึกทักษะ	15	
ทดสอบหลังเรียน	10	